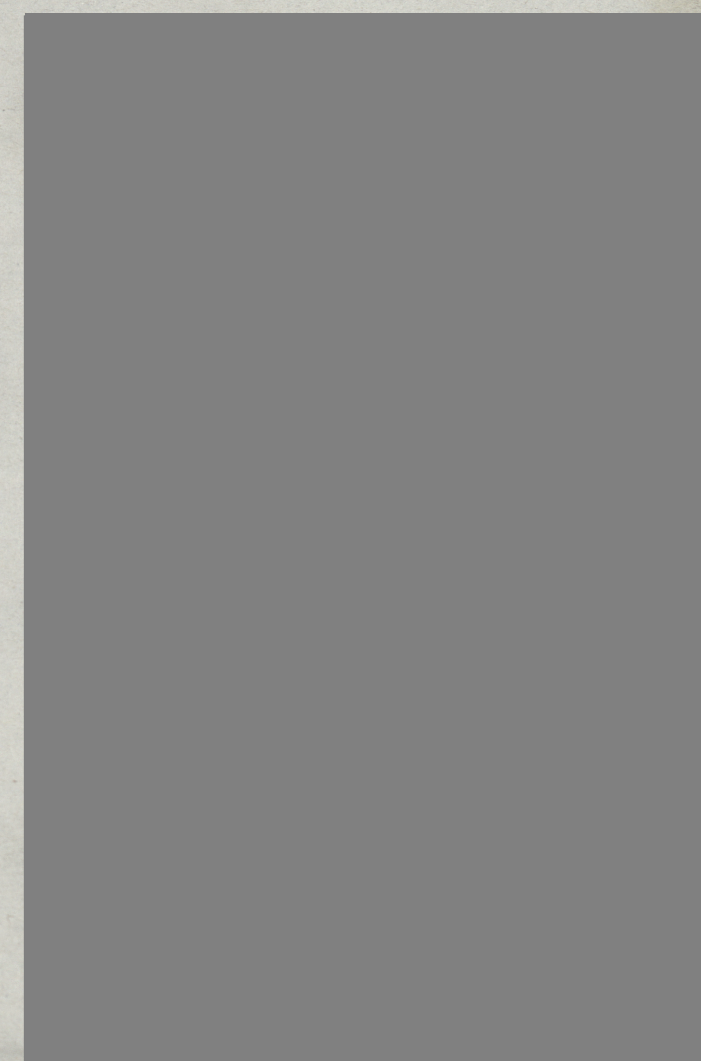
Θέατρο

Της **Νόνας Μολέσκη**
nonamoleski@hotmail.com

ΟΡΘΙΟΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΔΙΕΦΘΑΡΜΕΝΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Προμηθέας Δεσμώτης του Αισχύλου σε σκηνοθεσία Άρη Μπινιάρη

Το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος μεταφέρεται στο Αρχαίο Θέατρο Κουρίου για τρεις ελληνικές παραγωγές. Η πρώτη απ' αυτές- η παραγωγή του Θεάτρου Πορεία, ο Προμηθέας Δεσμώτης του Αισχύλου. Η απόφαση του σκηνοθέτη Άρη Μπινιάρη και της σκηνογράφου Μαγδαληνής Αυγερινού να τοποθετήσουν τον Προμηθέα στην κορυφή του βράχου, όρθιο, σε μια στενή πλατφόρμα, οπτικά τρισδιάστατο, χωρίς φόντο πίσω από την πλάτη του, ούτε κάποια άλλα στηρίγματα, δηλώνει το περιεχόμενο που θα έχει αυτή η μορφή στην παράσταση του Θεάτρου Πορεία.

Όρθιος είναι η λέξη- κλειδί, συνειδητοποιημένος σ' ό, τι αφορά το τίμημα που πληρώνει για τις αξίες που αντιπροσωπεύει, πολέμιος της τυραννίας, υπερασπιστής των δικαιωμάτων των αδικημένων, περήφανος, αγέρωχος, οργισμένος, επιθετικός. Τέτοιο Προμηθέα παίζει ο Γιάννης Στάνκογλου, σμίγοντας την τιτάνια ισχύ του αισχύλειου λόγου με την προσωπική του υποκριτική δύναμη. Ο ηθοποιός αποδεικνύει με τον υποκριτικό του τρόπο ότι μεταξύ των επιθέτων και των χαρακτηρισμών που αφορούν τον ήρωά του, όπως αυτών που αναφέρονται στην προηγούμενη πρόταση, μπαίνει το «ίσον» (=). Δηλαδή, περήφανος ισούται με αντιεξουσιαστή, ουμανιστής ισούται με τυραννομάχο, ιδεολόγος ισούται με τον μη προσκυνημένο. Η αρχέτυπη αντιπαράθεση μεταξύ του κρυμμένου πίσω από το Κράτος/ Εξουσία και τη Βία τυράννου και του επαναστάτη πολέμιού του λειτουργεί διαχρονικά και γεμίζει με επίκαιρο πολιτικό περιεχόμενο. Έτσι ο Προμηθέας, όπως τον παίζει ο Στάνκογλου, ορθώνεται ως απειλή για το διεφθαρμένο σύστημα και ισούται με τον Μαντέλα, με τον αντιφρονούντα ακαδημαϊκό Ζαχάρωφ, με τον Αλεξέι Ναβάλνι, σημερινό ηγέτη της ρωσικής αντιπολίτευσης και Δεσμώτη του πουτινικού καθεστώτος.

Επικεντρωμένος στην ηθική στάση των προσώπων της τραγωδίας ως προς την ταύτιση με την εξουσία ή την αναγκαστική υποταγή σ' αυτήν, συνεχίζει ο Άρης Μπινιάρης την πολιτική ερμηνεία του έργου δημιουργώντας τις μορφές του Κράτους, του Ήφαιστου, του Ωκεανού, του Ερμή, της βουβής Βίας και των τερατωδών ακόλουθών τους ως απαντήσεις σε ιδεολογικό ερωτηματολόγιο. Το Κράτος (το οποίο παίζει ο ίδιος ο Μπινιάρης), είναι το άγριο σκυλί της εξουσίας, το στήριγμά της μαζί με την (κυριολεκτικά) απρόσωπη Βία. Ο Ήφαιστος του Δαυίδ Μαλτέζε, ο χωλός και ταπεινωμένος στην υποταγή του θεός, λειτουργεί ως εργαλείο της βίας. Ο Αλέκος Συσσοβίτης φτιάχνει το επεισόδιο με τον Ωκεανό ως μια σχεδόν αυτόνομη μινιατούρα. Με τη βοήθεια της ενδυμάτολόγου Βασιλικής Σύρμα δημιουργεί έναν κομφορμιστή, έναν κρυφό πράκτορα επιφορτισμένο με την αποστολή της παρακίνησης του Προμηθέα στον συμβιβασμό. Ο Ερμής του Ιωάννη Παπαζήση είναι ταυτόχρονα το δεξί χέρι του Δία, ο κυβερνητικός του εκπρόσωπος κι ο θεός-δούλος, απόδειξη ότι στο ανελεύθερο καθεστώς ελεύθερος είναι μόνο ο πγεμών.

Παράλληλα με την επίτευξη των στόχων που έθεσε στον εαυτό του, ο σκηνοθέτης καταφέρνει να αποφύγει τον κίνδυνο που παραμονεύει στις παραγωγές του Προμηθέα να μετατραπούν τα επεισόδιά του σε απλουστευμένες μεταμφιέσεις: ο Ωκεανός με την τρίαινα, ο Ερμής με τα φτερωτά σαντάλια, η Ιώ με τα κέρατα συν ο χορός Ωκεανίδων με αισθητική όπερας. Τι γίνεται στην παράσταση του Μπινιάρη με τις γυναικείες μορφές; Η ξυλοπόδαρη και τετράποδη Ιώ της ηρωικής Νάνσυ Μπούκλη έμοιαζε πιο πολύ με οίστρο παρά με αγελάδα, ή μάλλον είναι και τα δύο μαζί, ίσως αντανακλώντας τη σκηνοθετική ιδέα περί τρέλας που κεντρίζει τη δύστυχη «από μέσα».

Ο Χορός των Ωκεανίδων ήταν, κατά την άποψή μου, ταυτόχρονα το επίτευγμα της παράστασης και το σημείο προβληματισμού. Η ομάδα ήταν κινησιολογικά άψογη (επιμέλεια κίνησης και χορογραφίες: Εύη Οικονόμου). Ο ομαδικός χαρακτήρας ήταν σκηνοθετικά ερμηνευμένος ως ρόλος, όπου η περιέργεια και η δίψα για το δράμα ήταν τα βασικά μοτίβα συμπεριφοράς. Το λεπτό μεταλλικό πλέγμα της μιμάσκας αφαιρούσε την ατομικότητα από τα μέλη ενισχύοντας την αίσθηση του συνόλου. Όμως, ο Χορός ήταν και ο κύριος φορέας του ρυθμολογικού σχεδίου του Μπινιάρη κι η συνεχής υποταγμένη σ' αυτό εκφορά του λόγου ακουγόταν υπερβολική.

Όπως παλαιότερα στους Πέρσες του ΘΟΚ, ο σκηνοθέτης χρησιμοποιεί τη μετρική ανάλυση του αρχαίου πρωτότυπου κειμένου, πάνω στον οποίο (πρέπει να) βασίζεται η μουσική, η κίνηση και η ρυθμική εκφορά του λόγου από τους ηθοποιούς του. Πιστεύω πως η ωραία μετάφραση του Γιώργου Μπλάνα έχει τον δικό της ποιητικό ρυθμό που δεν πηγάζει από τα προσωδιακά μέτρα του πρωτοτύπου. Όπως ρυθμικά πρωτότυπη είναι κι η δουλειά του Φώτη Σιώτα, ο οποίος δημιούργησε ένα ολοκληρωμένο ηχοσύστημα της παράστασης. Επίσης, έχω την εντύπωση ότι ο παλμός που διαπερνά το σώμα και τον λόγο του Γιάννη Στάνκογλου προκύπτει από τα νοήματα που περιέχει ο λόγος του ρόλου του και η υποκριτική διέγερση δεν είναι τεχνητό προϊόν του προτεινόμενου από τον σκηνοθέτη ρυθμολογικού σχεδίου.